

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/174/2015
Identifikačné číslo spisu:	1401899978
Dátum vydania rozhodnutia:	30.05.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1401899978.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcu : A. O., bývajúcí v N., zastúpený JUDr. Martinom Višňovským, advokátom v Bratislave, Mudroňova č. 25, proti žalovanej : I. O., bývajúcá v N., zastúpenej JUDr. Andrejom Garom, advokátom v Bratislave, Prievozská č. 2/B, o určenie neplatnosti závetu a vydedenia, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 23 C 21/2001, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. mája 2014 sp. zn. 6 Co 717/2013

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. mája 2014 sp. zn. 6 Co 717/2013 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Bratislave z 28. mája 2014 sp. zn. 6 Co 717/2013 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava IV rozsudkom zo 7. novembra 2013 č. k. 23 C 21/2001-441 (v poradí druhým) návrhy žalobcu zamietol. Vyslovil, že o trovách rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

V odôvodnení rozhodnutia prvostupňový súd uviedol, že závet ako jednostranný právny úkon poručiťľa, ktorý robí poriadok so svojím majetkom pre prípad smrti pre svoju platnosť vyžaduje, aby bol urobený slobodne a vážne (§ 37 OZ), aby osoba, ktorá úkon urobila bola spôsobilá na právne úkony a nekonala v duševnej poruche (§ 38 ods. 1, 2 OZ).

V predmetnej právnej veci je nesporné, že v čase spísania závetu už toho času nebohá poručiťľka L. O. spôsobilosti na právne úkony pozbavená nebola, jej spôsobilosť nebola ani obmedzená. Čo sa týka duševnej poruchy poručiťľky, následkom ktorej by nebola schopná závet a listinu o vydedení zriadiť, dospel k názoru, že poručiťľka takouto duševnou poruchou netrpela. Aj napriek vážnej diagnóze, v dôsledku ktorej užívala aj lieky na tlmenie bolesti, vrátane morfia, lieky na duševný stav poručiťľky v čase spísania predmetnej listiny, nemali vplyv, resp. nespôsobili, že by poručiťľka nedokázala posúdiť následky svojho konania. Túto skutočnosť potvrdili vypočutí svedkovia O., O. a O., ktorých názor súd rešpektuje, nakoľko vo všetkých troch prípadoch sa jedná o osoby s príslušnou odbornosťou, kompetentne sa vo veci vyjadriť so znalosťou v danej oblasti. V neposlednom rade aj zo záverov znaleckého posudku č. 15/04 vypracovanom dňa 28.5.2004 znalcom z odboru zdravotníctvo, odvetvie psychiatria je zrejmé, že dňa 30.5.2000 pani M. O. síce užívala lieky, avšak nejednalo sa o vysoké dávky

liekov, ktoré by sami osebe znemožňovali posúdiť jej konanie a jeho následky s vysokou pravdepodobnosťou. Zo záverov predmetného posudku vyplýva, že zápis o dezorientácii dňa 30.5.2000 v chorobopise nebol vykonaný, na základe potvrdenia O., aj z ktorého znalec vychádzal bolo možné s určitosťou konštatovať, že L. O. bola orientovaná v čase a priestore.

V konaní mal teda preukázané, že v čase, kedy toho času nebohá matka účastníkov spísala listinu, v ktorej zriadila závet a vydedila jedného z dedičov, jednak právny úkon urobila slobodne, vážne, určite a zrozumiteľne, bola spôsobilá na právne úkony, nekonala v duševnej poruche, a právny úkon je teda platný, z ktorého dôvodu návrh na určenie jeho neplatnosti zamietol.

Vo veci určenia, že dôvody vydedenia nie sú dané dospel k nasledovnému názoru. Vydedenie je jednostranný právny úkon poručiťka, ktorým vylučuje z dedenia potomka, čím mu odníma dedičské právo, ktoré by mu inak podľa zákona patrilo s následkom, že vydedený potomok sa nestane dedičom.

V danej veci L. O. vydedila žalobcu ako svojho syna listinou zo dňa 30.5.2000 z dôvodu, „že sa k nej syn nevhodne až hrubo správa, raz ju dokonca zbil, na domácnosť jej ničím neprispieva, i keď poberá sirotsky dôchodok. Doma sa zdržiava málo, obyčajne sa príde domov len vyspať. Vie, že je ťažko chorá, avšak v ničom jej nepomáha a ani raz ju neprišiel do nemocnice navštíviť.. Syn jej viackrát ublížil, taktiež nie je pravdou, že by ju len raz zbil, udrel ju viackrát a správal sa k nej surovo“.

Súd pri opätovnom rozhodovaní o tejto časti návrhu prihliadol na všetky okolnosti súvisiace s vecou, jednak že žalobcu ako aj žalovanú v detstve vychovávali starí rodičia, vzhľadom na nevhodné pomery v rodine účastníkov, ako aj na neľahkú situáciu v rodine po návrate žalobcu do spoločnej domácnosti, kde už s matkou žila žalovaná. Matka účastníkov trpela závažným onkologickým ochorením, následkom ktorého bola nepochybne deprimovaná, nervózna, a celkovo svoj vážny zdravotný stav pochopiteľne zle znášala, čo malo určite vplyv aj na vzťahy všetkých členov domácnosti, ktoré spolu bývali. Žalobca s matkou vzájomne nevychádzali dobre, dochádzalo ku konfliktom.

Avšak podľa názoru súdu aj pri konfliktných a problémových vzťahoch je potrebné zachovať určitú tolerovateľnú mieru, čo ale nie je daný prípad. Je pravdou, že len hrubé konanie potomka ako toto poručiťka v listine o vydedení označila, síce ako dôvod vydedenia nepostačuje, žalobca však matku fyzicky inzultoval, navyše v čase, keď bola chorá, čo potvrdili vyššie uvedení svedkovia (sestra poručiťky I. O. a priateľ žalovanej N. G.), ako aj samotná žalovaná. Žalobca opak nepreukázal, jeho vyjadrenia v uvedenom smere zostali len v rovine tvrdení.

Takéto konanie potomka je nezlučiteľné s o zásadami slušnosti a je v hrubom rozpore s tradičnými hodnotami všeobecne a najmä v rodinných vzťahoch a práve takýmto správaním žalobca podľa názoru súdu s poukazom na citované ustanovenie § 469a ods. 1 písm. b/ OZ o poručiťku počas jej choroby, teda po určitú kvalifikovanú dobu opravdivý záujem neprejavil ani neprejavoval, naopak jeho konanie práve svedčilo o nezáujme zjednodušiť matke neľahkú situáciu s ohľadom na jej zdravotný stav, aj za cenu ústupkov a prispôsobenia sa jej náladám v záujme predísť konfliktom.

Taktiež je súd toho názoru, že konanie a správanie žalobcu, predovšetkým fyzické násilie ako aj, že pri hádkach na matku zvyšoval hlas, iné dôvody, ktoré sú v listine o vydedení uvedené (že na domácnosť ničím neprispieva, že sa doma zdržiava málo) a žalobca netvrdil, že by tak nekonal, naplnilo zákonný dôvod vydedenia aj podľa písm. b/ citovaného ustanovenia, nakoľko pomocou v chorobe treba rozumieť nielen pomoc materiálnu ale aj pomoc v podobe morálnej opory, prejavenej empatie a porozumenia, čo žalobca poručiťke s ťažkým ochorením nesporne v rozpore s dobrými mravmi neposkytol, keď tvrdil, že matka jeho pomoc odmietala, súd sa s takýmto tvrdením nestotožnil. Naopak je názoru, že matka žalobcu, ktorá nepochybne pomoc potrebovala umožnila, aby býval spolu s ňou v spoločnej domácnosti, kam sa nepochybne s jej súhlasom vrátil, hoci býval u starých rodičov. Žalobca tak mal možnosť svoje správanie voči matke prispôbiť jej stavu a tolerovať po nastáňovaní sa podmienky aké mala v domácnosti zaužívané.

Súd je toho názoru, že spôsob, akým sa rozhodla poručiťka naložiť so svojím majetkom po smrti zvolila práve z dôvodu, že žalobca sa k nej nechoval adekvátne k jej zdravotnému stavu, jeho správanie pociťovala ako hrubé a v konečnom dôsledku pre správanie sa žalobcu poručiťka uplatnila dôvody vydedenia podľa ustanovenia § 469a ods. 1 písm. a/, b/ OZ, pričom vykonaným dokazovaním dospel k názoru, že tieto dôvody boli naplnené a návrh aj v časti, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že dôvody vydedenia nie sú dané, zamietol.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcu rozsudkom z 26. mája 2014 č. k. 6 Co 717/2013-473 určil, že závet a vydedenie spísané v jednej listine z 30.5.2000 poručiťkou L. O. sú neplatnými

právnymi úkonmi.

Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa, že by poručiťka urobila predmetný právny úkon - závet a listinu o vydedení v duševnej poruche, ktorá by ju robila na tento právny úkon neschopnou, čo by spôsobilo absolútnu neplatnosť týchto právnych úkonov v zmysle § 38 ods. 2 OZ. V tomto ohľade poukazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku, s ktorým sa stotožňuje.

Pokiaľ ide o vydedenie žalobcu, doplnil dokazovanie výsluchom účastníkov konania a výsluchom svedkov L. O., L. R. a N. G.. Na základe takto doplneného dokazovania dospel k záveru, že dôvody vydedenia nie sú dané. Vzhľadom na dôvody vydedenia uvedené poručiťkou v listine o vydedení, ktorá je súčasťou závetu, do úvahy prichádzali dôvody uvedené v § 469a ods. 1 písm. a/, b/ Občianskeho zákonníka.

Pre platnosť vydedenia v zmysle § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka je nevyhnutné, aby sa poručiť ocitol v situácii, keď pre zdravotné problémy alebo iné ťažkosti, ktoré vznikli v dôsledku veku alebo onemocnenia, prípadne pre ťažkosti spôsobené inými okolnosťami (napr. prírodnou katastrofou, požiarom, povodňou), potrebuje pomoc, pričom nie je schopný si sám bez cudzej pomoci obstarat' svoje základné životné potreby (hygienické a pod.). Súčasne musí ísť o situáciu, keď o uvedené potreby poručiťka nie je postarané inak. Poručiťka trpela ťažkou nevyliciteľnou chorobou. Odvolací súd je však toho názoru, že v konaní nebolo preukázané, že by sa ocitla v takej situácii, že bolo nevyhnutné, aby jej žalobca poskytol pomoc. Pokiaľ totiž poručiťka nebola hospitalizovaná, bola schopná sa o seba postarať a teda bola schopná obstarat' svoje základné životné potreby. Keď sa jej zdravotný stav zhoršil a bola hospitalizovaná, nebolo možné očakávať od žalobcu, aby jej poskytol nejakú pomoc. Preto dôvod vydedenia podľa § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka nie je daný.

Pokiaľ ide o dôvod vydedenia uvedený v § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka, záujem, ktorý by potomok mal prejavovať o poručiťka treba posudzovať s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu. Skutočnosti odôvodňujúce záver, že potomok o poručiťka neprejavuje opravdivý záujem, ktorý by ako potomok prejavovať mal, môžu spočívať v pasivite (nezájme) potomka vo vzťahu k poručiťovi alebo v správaní sa potomka, ktorým síce potomok o poručiťka záujem prejavuje, ale spôsobom nezodpovedajúcim riadnemu správaniu potomka k rodičovi, napr. spôsobom trvalo prekračujúcim zásady spoločenskej slušnosti. Odvolací súd je toho názoru, že v konaní nebolo preukázané, že by žalobca trvalo neprejavoval o poručiťku opravdivý záujem v takom zmysle, ako je to uvedené vyššie. To, že sa prípadne málo zdržiaval doma, nemožno vyhodnotiť ako trvalé neprejavovanie opravdivého záujmu o poručiťku. Je možné, že poručiťka nebola spokojná so spôsobom života žalobcu, a že medzi ňou a žalobcom kvôli tomu dochádzalo ku konfliktom, ale táto skutočnosť sama osebe nemôže byť dôvodom vydedenia v zmysle § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka. Žalobca poprel tvrdenie svedka N. G. o tom, že poručiťku zbil. Žalobca uvádzal, že poručiťka mala návaly zlosti a vtedy sa ho snažila udrieť, pričom on jej iba držal ruky. V tejto súvislosti treba poukázať na výpoveď svedkyne L. H. R., podľa ktorej poručiťka mala ťažkú nervóznú povahu, bola prchká a pokiaľ jej aj žalobca chcel pomôcť, nedovolila mu to, pričom žalobcu volala A. alebo môj A.. Táto svedkyňa súčasne vypovedala, že je presvedčená o tom, že žalobca poručiťku fyzicky nenapadol.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že tu nie je ani dôvod vydedenia uvedený v § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka. Vydedenie je preto neplatný právny úkonom v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka. Keďže vydedenie je neplatné, nemôže obstať ani predmetný závet, ktorým poručiťka všetok svoj majetok odkázala svojej dcére - žalovanej. Žalobcovi sa vzhľadom na neplatnosť vydedenia musí z dedičstva dostať aspoň toľko, koľko robí jedna polovica jeho dedičského podielu zo zákona (§ 479 Občianskeho zákonníka).

Z týchto dôvodov napadnutý rozsudok zmenil podľa § 220 O.s.p. tak, že určil, že predmetný závet a vydedenie sú neplatnými právnymi úkonmi.

Následne odvolací súd uznesením z 28. mája 2014 č. k. 6 Co 717/2013-474 výrok rozsudku odvolacieho súdu zo 16. mája 2014 č. k. 6 Co 717/2013-473 opravil tak, že tento výrok má správne znieť : „Napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa sa mení tak, že sa určuje, že závet a vydedenie spísané v jednej listine z 30.5.2000 poručiťkou L. M. O. sú neplatnými právnymi úkonmi“. Predmetné opravné uznesenie odvolací súd odôvodnil zrejmovou nesprávnosťou, ktorú opravil postupom podľa § 164 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná, ktorého prípustnosť odôvodňovala

ustanovením § 238 O.s.p. a dôvodnosť tým, že odvolací súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a to nielen v časti enunciatu rozhodnutia ale najmä v časti jeho odôvodnenia, ktoré vysvetľuje neexistenciu dôvodov vydedenia žalobcu zo strany poručiťky. V tejto časti odôvodnenia svojho rozhodnutia odvolací súd neoprel svoje úvahy o žiadne dôkazy, t. j. nepoukázal na žiaden dôkaz, o ktorý by oprel svoje skutkové zistenia. Pri odôvodnení svojho právneho záveru sa obmedzil iba na konštatovanie, že k nemu dospel po doplnení dokazovania výsluchom účastníkov konania, a to výsluchom troch svedkov (L. O., L. R. a N. G.) už raz vypočutých prvostupňovým súdom, z čoho mal preukázané, že dôvody vydedenia nie sú dané. Avšak z výpovedí týchto svedkov bolo nielenže zrejmé potvrdenie ich pôvodných výpovedí a potvrdenie dôvodov pre vydedenie, ale navyše vo výpovedi p. L. O. sa objavila nová informácia o tom, že žalobca nemal záujem o štúdium na strednej škole, ktorú dobrovoľne nenavštevoval a túto skutočnosť potvrdila aj tým, že si v škole nebol vyzdvihnúť vysvedčenie. Na toto správanie sa žalobcu poručiťka okrem iného poukázala v dôvodoch vydedenia. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nie je možné sa dozvedieť, ktoré z vykonaných dôkazov odvolaciemu súdu slúžili a k o podklad p r e rozhodnutie. Výsledkom premietnutým v zdôvodnení jeho rozhodnutia je však len súbor indícií a dohadov, ktoré by mali nasvedčovať správnosti prijatého právneho záveru o neexistencii dôvodov vydedenia, resp. dokonca o neplatnosti závetu a listiny o vydedení bez toho, aby napadnuté rozhodnutie bolo náležitým spôsobom zdôvodnené právne. Taktiež v odôvodnení rozhodnutia nie je zrejmé, prečo a na základe čoho jednotlivé dôvody vydedenia uvedené konkrétnymi skutkovými okolnosťami v listine o vydedení samotnou poručiťkou nepovažuje za dôvody vydedenia. Prítom poručiťka skutkovo uviedla vo vydedení celkovo deväť dôvodov, ktoré by sa mali subsumovať pod ustanovenia § 469 ods. 1 písm. a/, b/ ako aj d/. Krajský súd v Bratislave ich však v odôvodnení nekonkretizoval a ani neuviedol, prečo každý jeden má za nepreukázaný a na základe akých dôkazov. Je presvedčená, že skutkové zistenia odvolacieho súdu v rozsudku sp. zn. 6 Co 717/2013 zo dňa 28. mája 2014 nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní a toto rozhodnutie súdu s a preto javí byť arbitrárnym, nerešpektujúcim princíp rovnosti účastníkov konania a princíp spravodlivosti. V druhej časti žaloby týkajúcej sa určenia, že dôvody vydedenia nie sú dané však odvolací súd nerozhodol v súlade so žalobným návrhom, t. j. s určením, že dôvody vydedenia nie sú dané, ale za absencie návrhu žalobcu rozhodol, že závet a vydedenie spísané v jednej listine z 30.5.2000 poručiťkou L. M. O. sú neplatnými právnymi úkonmi. V odôvodnení prítom odvolací súd konštatuje: „Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že tu nie je dôvod vydedenia uvedený v § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka. Vydedenie je preto neplatným právnym úkonom v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka“. Uvedené konštatovanie súdu je však právne nelogické, nakoľko ak mal za preukázané, že neexistujú dôvody vydedenia, mal to v enunciate svojho rozhodnutia aj takto určiť a nie ísť nad rámec žalobného návrhu a rozhodnúť o platnosti či neplatnosti vydedenia. Skutočnosť, že neexistujú dôvody vydedenia nemalo vplyv na platnosť či neplatnosť právneho úkonu listiny o vydedení. Odvolací súd však zašiel ešte ďalej, keď uviedol, „Keďže vydedenie je neplatné, nemôže obstať ani predmetný závet, ktorým poručiťka všetok svoj majetok odkázala svojej dcére - žalovanej“. Uvedené považuje za nesprávne právne posúdenie, nakoľko ak by aj listina o vydedení bola neplatným právnym úkonom, nemá to žiaden vplyv na platnosť iného právneho úkonu, a to závetu. A nemení na tom nič ani skutočnosť, že oba právne úkony boli spísané v jednej listine. Ide predsa o samostatné dva právne úkony, pričom neplatnosť jedného z nich zásadne nespôsobuje a ani nemôže spôsobiť neplatnosťou druhého právneho úkonu. Totiž oba tieto úkony ako samostatné právne úkony popri sebe obstoja bez právneho vplyvu vo vzťahu k ich účinkom. Vzhľadom na vyššie uvedené je takéto rozhodnutie odvolacieho súdu nezákonné (rozhodol nad rámec žalobného návrhu) a aj nepreskúmateľné, nakoľko jeho odôvodnenie priamo odporuje výroku rozsudku (v odôvodnení uvádza, že žalobcovi by sa malo dostať toľko, koľko robí jedna polovica jeho dedičského podielu zo zákona, na druhej strane závet uznal za neplatný), t. j. žalobca bude dediť celý svoj zákonný podiel. Navrhla zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, príp. v súlade s § 243b ods. 2 O.s.p. rozhodnutie zmeniť a žalobu zamietnuť.

Žalobca sa k dovolaniu žalovanej písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti

rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t. j., či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až písm. e/ a písm. g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania žalovanej preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti (týkajúce sa najmä postupu súdov nižších stupňov) dovolací súd sa osobitne zaoberal otázkou, či dovolateľke bola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom

(§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka občianskeho súdneho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že ho treba zrušiť, lebo zistil, že konanie pred súdom je postihnuté vadou vyplývajúcou

z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., spočívajúcou v odňatí možnosti účastníkovi riadne konať pred súdom.

Vada konania vymedzená v citovanom ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p. je vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj

čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.). Aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko

z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T.

c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

Požiadavky na riadne odôvodnenie rozsudku súdu vo vnútroštátnych podmienkach Slovenskej republiky ustanovuje § 157 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonával ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil; dbá pritom aj na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Ústavne konformným výkladom ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. pritom treba dospieť k záveru, že

s požiadavkami v ňom uvedenými je v rozpore nielen úplný, či čiastočný nedostatok (absencia) dôvodov rozhodnutia, ale napr. aj existencia extrémneho nesúladu medzi právnymi závermi súdu a jeho skutkovými zisteniami, resp. prípad, keď právne závery zo skutkových zistení v žiadnej možnej

interpretácii nevyplývajú a napokon i len všeobecné súhrnné zistenia bez špecifikácie jednotlivých dôkazov, z ktorých mali byť tieto zistenia vyvedené. Povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka.

Porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia právom predvídaným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov a teda sa mu odníma možnosť konať pred súdom.

Podľa názoru dovolacieho súdu bolo takouto vadou postihnuté i konanie pred odvolacím súdom v prejednávanej veci.

Štruktúra práva na odôvodnenie rozsudku je rámcovo upravená v ustanovení § 157 ods. 2 O.s.p. Táto norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 O.s.p.). Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní však nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

Dovolací súd dospel k záveru, že v predmetnej veci rozhodnutie odvolacieho súdu nezodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení.

Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia sa stotožnil so záverom súdu prvého stupňa, že by poručiiteľka urobila predmetný právny úkon - závet a listinu o vydedení v duševnej poruche, ktorá by ju robila na tento právny úkon neschopnú, čo by spôsobilo absolútnu neplatnosť týchto právnych úkonov v zmysle § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V tomto ohľade poukázal na odôvodnenie napadnutého rozsudku, s ktorým sa taktiež stotožnil. Pokiaľ ide o vydedenie žalobcu doplnil dokazovanie výsluchom účastníkov konania a výsluchom svedkov L. O., L. R. a N. G.. a základe takto doplneného dokazovania dospel k záveru, že dôvody vydedenia nie sú dané. Uviedol, že vzhľadom na dôvody vydedenia uvedené poručiiteľkou v listine o vydedení, ktorá je súčasťou závetu, do úvahy prichádzali dôvody uvedené v § 469a ods. 1 písm. a/, b/ Občianskeho zákonníka.

Zo spisu je zrejmé, že odvolací súd v zmysle pokynov dovolacieho súdu na pojednávaní dňa 5.5.2014 zopakoval dokazovanie jednak výsluchom účastníkov konania ako aj svedkov L. I. O., L. H. R. a N. G.. Z odôvodnenia rozhodnutia nie je zrejmé, prečo odvolací súd nezopakoval vykonanie dôkazov vykonaných pred súdom prvého stupňa, a to O. H., O. Z., O. Z. a O. O., ako aj závetom a listinou o vydedení spísanej v jednej listine dňa 30.5.2000 poručiiteľkou L. O., hoci z vykonaného dokazovania pred súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nie je možné sa dozvedieť, ktoré z vykonaných dôkazov odvolaciu súdu slúžili ako podklad pre rozhodnutie. Z odôvodnenia rozhodnutia taktiež nie je zrejmé, prečo a na základe čoho jednotlivé dôvody vydedenia uvedené konkrétnymi skutkovými okolnosťami v listine o vydedení samotnou poručiiteľkou nepovažuje za dôvody vydedenia, keď poručiiteľka skutkovo uviedla vo vydedení celkove deväť dôvodov, ktoré by sa mali subsumovať pod ustanovenie § 469a ods. 1 písm. a/, b/ ako aj d/ (viď rozhodnutie odvolacieho súdu z 27. februára 2012 sp. zn. 6 Co 218/2011, str. 4 - „Z listiny o vydedení vyplýva, že poručiiteľka zrejme uplatnila dôvody vydedenia v zmysle § 469a ods. 1 písm. a/, b/ a prípadne aj d / Občianskeho zákonníka“.). Odvolací súd však v odôvodnení svojho rozhodnutia nekonkretizoval a ani neuviedol, prečo každý jeden z uvedených dôvodov má za nepreukázaný a na základe akých dôkazov. Obmedzil sa len na konštatovanie, že podľa jeho názoru nepotrebovala poručiiteľka nijakú pomoc, hoci toto nebolo ani predmetom dokazovania, a preto dôvod vydedenia podľa § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka nie je daný. K dôvodom uvedeným v § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka sa vyjadril, že to že sa žalobca prípadne málo zdržiaval doma, nemožno vyhodnotiť ako trvalé neprejavovanie opravdivého záujmu o poručiiteľku. Je možné, že poručiiteľka nebola spokojná so spôsobom života žalobcu a že medzi ňou a žalobcom kvôli tomu dochádzalo ku konfliktom ale táto skutočnosť sama osebe nemôže byť dôvodom vydedenia v zmysle § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka. Čo sa týka dôvodov vydedenia - fyzického násillia žalobcu páchaného na poručiiteľke sa odvolací súd obmedzil na konštatovanie, že „žalobca poprel tvrdenia svedka N. G. o tom, že poručiiteľku zbil“. Neprihliadol pritom na výpoveď žalovanej, ktorá to potvrdila, na výpoveď sestry poručiiteľky, ktorá to taktiež potvrdila ani na výpovede dvoch lekárov, ktoré potvrdili, že sa poručiiteľka

v čase hospitalizácie sťažovala na správanie sa žalobcu voči jej osobe.

Bez predchádzajúceho zhodnotenia vyššie uvedených skutočností, sú skutkové

a právne závery odvolacieho súdu v predmetnej veci zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nespĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O.s.p., v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p.).

I keď odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemá odpovedať

na každú námietku alebo argument uvedený v opravnom prostriedku (ale len na taký, ktorý je pre rozhodnutie veci relevantný, resp. ktorý zostal sporný) rozsudok odvolacieho súdu v predmetnej veci sa práve týmito rozhodujúcimi skutočnosťami nezaoberal. Za týchto okolností je rozsudok odvolacieho súdu predovšetkým nepresvedčivý, právne nedostatočne vyargumentovaný a nepreskúmateľný. Absenciou náležitého odôvodnenia (vo vyššie uvedených smeroch) bola žalovanej súčasne aj odňatá možnosť v podanom mimoriadnom opravnom prostriedku náležite skutkovo a právne argumentovať proti jeho záverom v tomto smere.

Skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd rovnako zrušil aj súvisiace uznesenie odvolacieho súdu - opravné uznesenie. Vzhľadom na dôvod zrušenia sa dovolací súd nezaoberal ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.